

Belgische archeologe legt textielbedrijf bloot in Ostia

Claire De Ruyt graaft een follonica (vollerij) op.

Op de voorgrond een van de waterbakken waar de wollen stoffen werden gespoeld.

Tekst en foto's CHRISTINE BUYLE

Ostia, de havenstad van het antieke Rome, is sinds 1938 voor twee derde opgegraven. Er liggen 340.000 vierkante meter straten, woningen en openbare gebouwen bloot. Ooit was Ostia een drukke, welvarende stad die op het hoogtepunt van haar bloei honderdduizend inwoners telde. Nu is het een verstilde ruïnestad waar slechts het getsjirp van krekels en het zachte geruis van pijnbomen en cipressen te horen valt. Deze dichtertelijke omgeving stelt de verbeelding op scherp, zodat de bezoeker als in een droom flarden opvangt van het dagelijks leven in de Romeinse oudheid. In het uitstekend bewaarde thermopolium (een soort snackbar) krijg je de indruk dat de waard elk ogenblik kan terugkeren om

je een drankje of een warme hap te serveren. Je moet moeite doen om op de graanmolens niet naar restjes meel te speuren. In het theater worden op zomeravonden nog altijd toneelvoorstellingen gegeven. In de beklemmende, vensterloze kamers van de huurkazernes hoor je verre echo's van gezinnen die in de kamer naast je of één tot vier verdiepingen hoger woonden. Waarom toch maken zoveel toeristen vanuit Rome een daguitstap naar Pompeji? Er wacht hen een urenlange busrit, want beide steden liggen 250 kilometer uiteen. Eens ter bestemming volgt een snelwandeling langs de voornaamste attracties, die door de vele bezoekers bijna uit hun voegen barsten. En dat terwijl Ostia tien keer dichterbij de Italiaanse hoofdstad ligt. De opgravingen zijn makkelijk te bereiken met de auto of met de trein. Je hebt dus voldoende tijd om door de eeuwenoude straten te slenteren. Maar van ons mag het massatoerisme er eigenlijk best nog een poosje wegblijven.

Ostia is een paradijs voor archeologen. Eén derde van de stad is nog begraven. Wat blootligt, stamt voor het grootste deel uit de tweede eeuw na Christus. Eronder sluimeren resten van oudere gebouwen. Want in Ostia werd niets verwoest. Alles

bleef bewaard. Bij elke nieuwe bouwfase werden de oude gebouwen opgevuld en als fundering gebruikt. De stad werd voortdurend opgehoogd om het hoofd te bieden aan het alsmaar stijgende waterpeil. Ostia lag namelijk aan de monding van de Tiber. Het Latijnse woord *ostium* betekent monding. De rivier was Romes levensader. Koopwaar vanuit het hele rijk belandde in Ostia op schuiten, die ossen door de Tiber stroomopwaarts naar Rome trokken. Geen Ostia zonder Rome. Toen de hoofdstad van het Romeinse Rijk in de vierde, vijfde eeuw op haar ondergang afstevende, bloedde ook haar havenstad dood. De bevolking trok weg. De Tiber had vrij spel en verzandde. De kuststrook is sindsdien bijna zes kilometer breder geworden. Ostia verwerd tot een zompig moeras, waar alleen maar malariamuggen en plundersaars neerstreken. Bouwmateriaal uit Ostia siert de kathedralen van Pisa en van Orvieto en de basiliek van het Vaticaan. Maar ondanks de plunderingen bleef de voormalige havenstad vrij goed bewaard. Er hebben zich geen nieuwe bewoners genesteld.

FOLLONICA

Sinds drie jaar leidt professor Claire De Ruyt opgravingscampagnes in Ostia. Ze is verbonden aan

de universitaire faculteiten Notre-Dame de la Paix in Namen en Saint-Louis in Brussel. Elk jaar trekt ze in juli met een tiental studenten naar de antieke stad. Vorig jaar legde ze bij de haven van Ostia een tempel bloot. Ze ontdekte dat het heiligdom op een ouder gebouw rustte, een follonica (vollerij), de grootste die tot nu toe in Ostia aan het licht kwam. De taak van een voller bestond erin wollen weefsels te doen vervilten tot zachte, egale lappen. De stof moest eerst in een kuip met een bijtend product. Bij gebrek aan ammoniak gebruikten de Romeinen urine. Ze plaatsten aardewerken amforen op straat. Voorbijgangers-in-nood maakten er dankbaar gebruik van. Vollersknechten moesten de lappen stof in urine drenken en met de voeten treden. De weefsels werden nadien ontvet met vollersaarde, een vette kleisoort die vuil en vet in zich opneemt. In de follonica die professor De Ruyt deze zomer blootlegde, zie je een reeks kleine bassins waarin de stof behandeld werd en een rij grotere die als spoelbakken dienden.

"Het was hard werken", glimlacht professor De Ruyt. "We hebben 120 vierkante meter aarde weggegraven. Helemaal alleen, zonder arbeiders. De follonica werd na de tweede eeuw dichtgegooid. Waarom weten we niet. Misschien ging de zaak failliet. Tussen de aarde

troffen we stukjes muurschildering, keramiek, olielampjes en dierenbeenderen aan. Goed voor maar liefst vijftig kisten." Niets van dat alles mag mee naar België. Alles moet ter plaatse worden bestudeerd en opgetekend. In het team van professor De Ruyt zaten twee studenten dierengeneeskunde om de beenderen te determineren. Professor De Ruyt verduidelijkt dat haar taak er nog niet opzit : "De opgraving nam een maand in beslag, maar nu zijn er nog tien maanden studiewerk nodig om alle onderzoeksresultaten te verwerken."

OSTIA PRAKTISCH

Een bezoek aan Ostia Antica varieert van drie uur (kort bezoek) tot een hele dag. De oude havenstad is makkelijk te bereiken via de autosnelweg Rome-Ostia/Aeroporto of met de metro (lijn B, overstappen in Magliana). Omdat Ostia op een steenworp van de luchthaven ligt, is een bezoek aan de opgravingen een prima tijdverdrijf voor wie in Rome moet wachten op een aansluiting met een ander vliegtuig.